

Enkele hoogtepunten uit de voorjaarestrek langs de Groningse noordoostkust in 2014

Jacob Bosma en André-Willem Faber

Ook in 2014 is de voorjaarestrek aan de Groningse kust weer fanatiek gevolgd, met name bij de Eemshaven en in mindere mate bij de Noordkaap (Emmapolder) en Ruidhorn. Ondanks de geringe afstand tussen de telposten, maximaal 14 km, kunnen de verschillen in soorten en aantallen vogels behoorlijk groot zijn. Zo passeren veel vogels alleen maar de Eemshaven omdat ze al een oostelijker koers aanhouden (Houtduif) of omdat er grote aantrekkingskracht van de bosjes en ruigte is waardoor bijvoorbeeld vinkachtigen lager en dus meer zichtbaar gaan vliegen. Verder mijden zwevende roofvogels het liefst de zee en het lijkt erop dat bijvoorbeeld Buizerds, wanneer ze bij Ruidhorn het eind van de kwelders bereiken, graag weer even naar het zuiden afbuigen, zo de Noordkaap links laten liggen om vervolgens bij de Eemshaven, achter de centrale langs, de Dollard over te steken. Voor bepaalde dijkvolgers als Boerenwaluw en Graspieper lijkt de Noordkaap, als noordelijkste puntje van de kust, weer de beste plek om de zee op te gaan, zodat de vogels daar geconcentreerd en goed zichtbaar de telpost passeren. Het is de vraag hoelang deze drie telposten nog bezet zijn: de Eemshaven bestaat steeds meer uit beton en rokende centrales en de Emmapolder wordt binnen afzienbare tijd helemaal vol geplaatst met windmolens tot aan de gaslocatie toe. Maar zolang er geteld wordt, is het leuk om verschillende bijzondere momenten uit het trekseizoen te beschrijven. Aantallen en data zijn grotendeels terug te vinden op de internationale trekteldatabase: www.trektellen.nl.

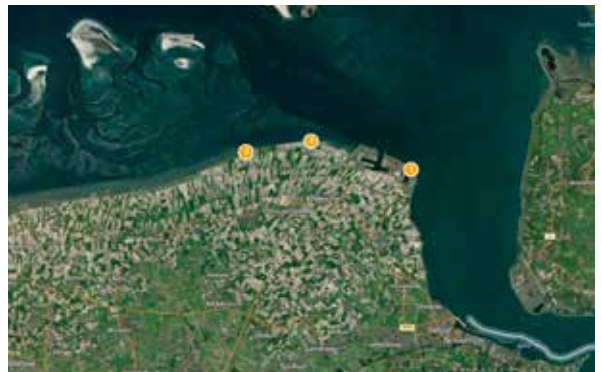
Telpost Eemshaven

In het voorjaar van 2014 is bijna dagelijks geteld. In totaal zijn in 751 teluren, verdeeld over 118 dagen, 813.364 vogels genoteerd. De eerste telling was 8 januari, de laatste 7 juni.

Twee opvallende fenomenen van dit voorjaar worden besproken.

Lijstertrek

Trek van Koperwieken en Kramsvogels is in het voorjaar in Nederland vaak weinig zichtbaar. Goede omstandigheden voor deze vogels om naar Scandinavië te trekken gaan gepaard met zuidelijke stromingen, waarbij de vogels de wind in de rug hebben en dan op grote en niet zichtbare hoogte Nederland verlaten. Maar op 5 april was er, waarschijnlijk door een combinatie van stuwing in de nacht ervoor en ongunstige omstandigheden de volgende ochtend, sprake van buitengewone lijstertrek aan de Groninger noordkust en vooral langs de Eemshaven. Met niet meer dan 2 kilometer zicht, weinig wind uit het westzuidwesten en een dik pak bewolking werden Koperwieken en Kramsvogels gedwongen de dijk te volgen. In totaal vlogen die dag 9130 Koperwieken en 2266 Kramsvogels langs. Vooral

De ligging van de telposten aan de Groninger noordkust.

1. Eemshaven 2. Noordkaap 3. Ruidhorn

voor Koperwieken is dit een bijzonder aantal omdat er eerder alleen in 2013 een dag met zo'n 1400 vogels was en de jaren daarvoor nooit meer dan 1000 vogels per seizoen geteld werden.

Wespendieven

In de tweede helft van mei was er een langdurige zwakke maar zuidelijke stroming in Nederland. Langzamerhand werden leuke aantallen Wespendieven in het land gezien, met name aan de westkust. Vanaf 21 mei was

Trektellen is al jaren een geliefde bezigheid voor veel vogelaars. De Eemshaven is een trektelpost, die nationale bekendheid geniet. Langs de Groninger kust bevinden zich meer punten waar regelmatig geteld wordt, maar ook in het binnenland van de provincie bevinden zich meerdere telposten. Jacob Bosma en André-Willem Faber doen verslag van hoogtepunten van de voorjaars trek 2014 langs de kust en beëindigen dit met varia van telposten in de provincie. Jacob bespreekt telpost Eemshaven en telpost Noordkaap. André-Willem bespreekt telpost Ruidhorn.

het raak in het noorden: 96 exemplaren vlogen er die dag over de Eemshaven. Al in de vroege ochtenduren kwamen de eerste vogels aancirkelen om daarna in lijntjes al flappend de Dollard over te steken. Ook in de dagen daarna was dit een terugkerend beeld. Op 24 mei passeerden zelfs 195 Wespindieven de telpost, waaronder een groep van 40 vlak voor een hevige bui aan. In totaal passeerden er tussen 21 en 26 mei 359 vogels. Opvallend was dat in de rest van Noord-Nederland in deze week betrekkelijk weinig meldingen waren van Wespindieven. Grote groepen werden helemaal niet gezien. Mogelijk zaten veel vogels zeer hoog en heeft de angst voor de zee hen bij de noordkust in de loop van de dag naar beneden gedreven. Waarna ze de volgende dag bij actieve vlucht al vroeg de oversteek waagden. In elk geval fungeerde de Eemshaven hierbij duidelijk als een trechter.

Telpost Noordkaap

In het voorjaar van 2014 is 194 uren geteld, verdeeld over 33 dagen. Er zijn 322.479 vogels opgeschreven. De eerste telling was 3 februari, de laatste 24 mei.

Twee dagen springen eruit:

22 maart: Bij een stevige zuidoostenwind (windkracht 5) bleken al vanaf het begin van de telling grote groepen Witte Kwikstaarten langs te vliegen. Tussen 7.00 en 10.00 uur passeerden er een dikke 600 per uur. Door de harde tegenwind vlogen de kwikstaarten mooi laag over de dijk in groepen van soms meer dan vijftig exemplaren. Later op de dag volgden ook veel vogels de akkers naast de telpost. Uiteindelijk schreven we 2247 Witte Kwikstaarten en 6 Rouwkwikstaarten. Het vorige record stond op 704 exemplaren en daar gingen we dus ruim overheen. Een week later werden onder vergelijkbare omstandigheden, maar een iets minder harde wind, nog eens 1232 exemplaren geteld. Zo werd dit een erg goed voorjaar voor de Witte Kwikstaart met

een totaal van ruim 5000 vogels. Mogelijk een effect van een zeer zachte winter waardoor veel vogels al in het noorden van Nederland verbleven voordat op doortrek naar Scandinavië werd gegaan.

22 april: Nadat een dag eerder al meer dan 33.000 Graspiepers (een record) de telpost passeerden, was het afwachten of er nog wat van deze soort over zou zijn. De omstandigheden waren in elk geval gunstig met een oostenwind, kracht 3. Het eerste uur bleef het nog betrekkelijk rustig met ruim 2000 Graspiepers, maar vanaf 7.00 uur ging het los. Tot twaalf uur waren er uurgemiddelden van zo'n 10.000 vogels en aan het eind van de dag stond de teller op 67.910. In deze eindeloze stroom vogels zaten natuurlijk de nodige krenten zoals Europese Kanarie, Duinpieper, Kortteenleeuwerik en een vroege Roodstuitwaluw. Maar ook qua roofvogels was deze dag bijzonder. Vaak helpt het als de zuidoostenwind in de loop van de dag meer naar het zuiden draait en daarbij aanwakkert. Meestal is het daarbij nog zwaarbewolkt, omdat het de voorbode is van een regenfront en dit maakt de roofvogels goed zichtbaar. Zo ook deze dag: uiteindelijk telden we er 277, verdeeld over 13 soorten. Spectaculair waren Torenvalk (96 ex.), Bruine Kiekendief (86 ex.) en Zwarte Wouw (8 ex.).

Telpost Ruidhorn

Vanwege weinig tijd en mankracht is deze post vooral op dagen met een verwachting van goede vogeltrek bemand geweest met enkele memorabele dagen als gevolg.

22 april: Dit was dan typisch zo'n dag waar 'je het voor doet'. Deze dag barstte meteen in alle hevigheid los met vanaf het eerste licht al goede trek van Graspiepers en Gele Kwikstaarten. De Graspieper trok over een breed front van hoog tot laag en van ver door het binnenland tot over zee in soms forse groepen en is met 28.350 exemplaren waarschijnlijk redelijk onderteld. Tussen de Graspiepers door vlogen ook behoorlijke aantallen Boompiepers waarvan de teller aan het eind van de dag op 202 vogels bleef steken. Andere leuke aantallen werden geteld van Torenvalk (70), Bruine Kiekendief (41), Buizerd (57), Zwarte Ruiter (97) en Zwarte Kraai (402). Naast de aantallen Graspiepers droegen schaarse of zeldzame soorten verder bij aan deze onvergetelijke dag: minimaal 2 Kortteenleeuweriken passeerden de telpost evenals 3 Zwarte Wouwen, 2 Zeearenden, 3 Visarenden, 1 Poelruiter, 3 Zwarte Sterns, 3 Duinpiepers, 5 Europese Kanaries en een Bepijlster. Drie tweede kalenderjaar Steppekiekendieven zorgden voor het eerste nationale record voor de telpost. Gezien de huidige toename van de soort zal dit record naar alle waarschijnlijkheid niet al te lang stand houden.

Bruine Kiekendief, telpost Ruidhorn, Foto: André-Willem Faber 22 april 2014

26 april: Deze dag leek in eerste instantie ook weer erg goed te worden vanwege de voorspelde omstandigheden, maar ter plaatse kon al vrij snel geconstateerd worden dat een hardnekkige mist spelbreker was. In de grijze prut kwam na enig wikken en wegen een Velduil voorbij waardoor we toch nog maar even volhielden. Nog voordat de mist volledig weg was trok de trek aan (of was nu pas zichtbaar), maar niet bepaald van de soorten waar we van uit waren gegaan. Een onophoudelijke stroom van steltlopers noopte ons tot 13.00 uur op volle toeren door te draaien waarbij ook zo'n 30.334 Brandganzen het tellen er niet makkelijker op maakten. Ook de Dwergmeeuw leek massaal door te trekken met 678 exemplaren. Terug naar de stelten. Naast leuke aantallen Goudplevier (521), Zilverplevier (490), Kanoet (134), Bontbekplevier (81), Wulp (591) en Rosse Grutto (1177) waren de aantallen Kemphaan, Zwarte Ruiter, Tureluur en Groenpootruiter ronduit spectaculair met respectievelijk 505, 501, 622 en 1008 exemplaren, die in soms groepen tot 250 langs kwamen. De aantallen van Zwarte Ruiter en Groenpootruiter bleken tevens nationale records te zijn.

20 mei: Met een degelijke zuidoostenwind en goede aanvoer de voorafgaande dagen leek het een mooie dag te gaan worden en dat werd het ook zeker. Naast een aardig aantal Gierzwaluw (491), Gele (800+) en Noordse (164) Kwikstaart werden voor de telpost leuke soorten als Kraanvogel, Grauwe Vliegenvanger (4), Zomertortel, Lachstern, Temmincks Strandloper (2), Kleine Zilverreiger en Ooievaar (2) genoteerd. De rovers echter stalen de show die dag met vele bellen Buizerds (66), zowel Grauwe, Blauwe, Steppe- als Bruine Kiekendief, 4 Smellekens, 7 Boomvalken, 9 Wespendien, 2 Zwarte en 1 Rode Wouw en 19 Torenvalken.

Varia

Andere noemenswaardige aantallen doortrekkers van de diverse telposten in de provincie Groningen in 2014. Op 4 mei trokken 39.890 Brandganzen langs de Eemshaven, waarvan 30.000 tussen 5:15 en 7:00 uur 's ochtends.

Maar liefst 15 Wielewalen werden in juli en augustus trekkend waargenomen langs telpost Zuidveld. Waarschijnlijk het gevolg van toenemend broedsucces in Westerwolde.

Ongeveer 350 Buizerds kwamen in de laatste week van augustus via de Eemshaven Nederland binnen.

58.729 Kolganzen trokken op 2 oktober over telpost Langebosch bij Wildervank, een landelijke record!

5106 Veldleeuweriken vlogen op 18 oktober over telpost Zuidveld.

Geen hoog aantal, maar wel leuk voor een binnenland-telpost: 5 Strandleeuweriken trokken luid roepend over de Kardingebult op 28 oktober.

Op 30 oktober vlogen hier 7712 Koperwieken langs, laag over de bult naar oost.

5075 Houtduiven passeerden op 9 november Zuidveld, een record voor deze telpost.

Bijzonder waren de 11 Velduilen die op 12 november in tien minuten tijd vanuit de Waddenzee richting het zuidwesten de Eemshaven binnenvlogen.

Dankwoord

Dank gaat uit naar de tellers en met name de vaste tellers van de Eemshaven.

Jacob Bosma
jacobbosma@tiscali.nl

André-Willem Faber
andrewillemfaber@gmail.com

In de eerste weken van mei kan de trek van Boerenzwaluw spectaculair zijn aan de Noordkust. Met hoge snelheid volgen de zwaluwen de dijk en vliegen soms rakelings langs de tellers. Door bovenstaande QR-code met uw smartphone te scannen kunt u even meegenieten op telpost Noordkaap. Op 13 mei passeerden hier meer dan 6000 Boerenzwaluwen.